

Jak się mają stopy procentowe do inflacji?

„Stopy procentowe idą w górę”, „RPP podniosła poziom stóp procentowych” „Kolejna podwyżka stóp procentowych” – ostatnio tego typu nagłówki przewijały się przez praktycznie wszystkie media. Nic dziwnego, bo poziom stóp procentowych ma ogromne znaczenie dla gospodarki całego kraju i każdego z nas. Wydaje się jednak, że nie tak łatwo zrozumieć w jaki sposób stopy procentowe powiązane są z oprocentowaniem kredytów, odsetkami od lokat bankowych i poziomem inflacji.

Zgodnie z definicją stopa procentowa to cena (koszt kapitału, czyli inaczej odsetki), jaką należy zapłacić posiadaczowi kapitału za to, że go pożyczy na ustalony czas. W Polsce najważniejsze są stopy procentowe ustalane przez Radę Polityki Pieniężnej, która jest organem Narodowego Banku Polskiego. Stopy procentowe banku centralnego kształtują koszt pieniądza dla całego sektora bankowego. Poziom stóp NBP wpływa więc na wysokość oprocentowania lokat i kredytów udzielanych klientom przez banki komercyjne. Mówiąc wprost od wysokości stóp procentowych zależą w dłuższej perspektywie koszty kredytów i opłacalność lokat bankowych.

Jak to dokładnie działa? W Polsce, podobnie jak w innych krajach, istnieją różne rodzaje stóp procentowych. Rada Polityki Pieniężnej określa m.in. stopę lombardową, depozytową czy referencyjną. Ta ostatnia wyraża rentowność bonów skarbowych emitowanych przez Narodowy Bank Polski i to właśnie ona decyduje o kosztach kredytów, ponieważ wyznacza po jakiej cenie banki komercyjne mogą pozyskiwać kapitał na udzielanie kredytów. Jeżeli procentowa stopa referencyjna rośnie, koszty kredytu również rosną. Z kolei stopa depozytowa określa wysokość oprocentowania jednodniowych depozytów składanych przez banki komercyjne w banku centralnym i w ten sposób wpływa na opłacalność depozytów w bankach komercyjnych określając minimalne oprocentowanie lokat.

Poziom stóp procentowych jest ze sobą powiązany, tzn. zazwyczaj stopa referencyjna jest wyższa od stopy depozytowej. RPP zmienia zwykle poziom wszystkich stóp procentowych jednocześnie, choć ich wartość często się różni. Dziś, zgodnie z decyzją RPP z 5 stycznia br.

stopa referencyjna wynosi 2,25%, lombardowa 2,75% a depozytowa 1,75%. Można więc w uproszczeniu przyjąć, że wzrost stóp procentowych oznacza wyższe koszty kredytów oraz w dłuższej perspektywie wyższe odsetki od depozytów w banku. Obniżka stóp – przeciwnie, przynosi niski koszt kredytu ale też zmniejsza zyski z pieniędzy trzymany w banku.

Dlaczego w ogóle zmienia się stopy procentowe? Gospodarka to żywy organizm, w którym wiele czynników stale się zmienia. Przede wszystkim mamy do czynienia z okresami koniunktury i spowolnienia, a nawet recesji czy kryzysu. Stopy procentowe dają bankowi centralnemu pewną możliwość wpływania na gospodarkę i łagodzenia najbardziej skrajnych sytuacji. Obniżenie stóp procentowych i zmniejszenie kosztu kredytu powoduje, że firmy i gospodarstwa domowe robią większe zakupy przez co poprawia się koniunktura. Z kolei podwyżka stóp procentowych wiąże się z większymi wymaganiami przy wzięciu kredytu oraz zachęca do oszczędzania – w ten sposób ogranicza się nadmierny popyt i zapobiega przegrzaniu gospodarki.

Opisany powyżej mechanizm ma wpływ również na inflację. Podwyższenie stóp procentowych poprzez ograniczenie popytu ma pomóc zahamować wzrost cen. To właśnie z tego powodu w ostatnim czasie RPP już kilka razy podniosła stopy procentowe. Wcześniej w Polsce i na całym świecie stopy procentowe były bardzo niskie, bo banki centralne obawiały się, że z powodu pandemii gospodarka może wpaść w recesję. Wpływ COVID-19 okazał się jednak mniej dotkliwy od prognoz, za to tani kredyt tak rozpędził koniunkturę, że doprowadził do nienotowanego od dawna wzrostu cen.

NBP musiał zareagować, ponieważ inflacja znalazła się znacznie powyżej obowiązującego celu inflacyjnego. Jest to wskaźnik najbardziej pożądanego przez bank centralny poziomu inflacji. W Polsce od 2003 r. jest on ustanowiony na poziomie 2,5% a RPP toleruje odchylenia od celu o 1 pkt. proc. Tymczasem w grudniu 2021 r. inflacja wyniosła aż 8,6%, a prognozy ekspertów wskazują, że powinniśmy być przygotowani na podwyższonej względem celu inflacyjnego poziom również w kolejnych kwartałach. Dlatego też podejmując decyzje finansowe, a przede wszystkim zaciągając zobowiązania musimy pamiętać o tych okolicznościach i rozsądnie gospodarować swoimi zasobami.

Kampania edukacyjno-informacyjna *Zrozumieć inflację i stopy procentowe* jest organizowana przez Fundację Warszawski Instytut Bankowości we współpracy ze Związkiem Banków Polskich i największymi polskimi bankami – uczestniczy w niej 15 banków i 2 zrzeszenia bankowości spółdzielczej. Jej celem jest przekazywanie klientom w przystępny sposób rzetelnej wiedzy na temat różnic w charakterystyce kredytów hipotecznych o stałej i zmiennej stopie procentowej oraz wpływie inflacji na sytuację finansową gospodarstw domowych.

Więcej informacji o kampanii na stronie www.bankiwpolsce.pl/inflacja, na stronach Związku Banków Polskich i Warszawskiego Instytutu Bankowości oraz w serwisach internetowych banków.

